

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З**
ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувачка

Козініна Ю.В.

Науковий керівник,

д.держ.упр., професор

Приходько І.П.

науковий ступінь, посада

ДНІПРО – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістерський)**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ

Козініна Юлія Володимирівна

(ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ)

1. Тема роботи: «Удосконалення обліку і контроль розрахунків з покупцями і замовниками»**Науковий керівник:** Приходько Ігор Павлович, д. держ. упр., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «20» листопада 2023 року № 3509**2. Термін подання здобувачем роботи:** 08 лютого 2024 року**3. Вихідні дані до роботи:** Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, П(С)БО, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**1. Теоретичні основи обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками. 2. Облік і аудит розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві 3. Напрями удосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками. 4. Висновки і пропозиції. 5. Список використаних джерел**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**1. Елементи безготівкової форми розрахунків. Класифікація дебіторської заборгованості. Розрахунку резерву сумнівних боргів. Форма звітності по результатам розрахунків із покупцями і замовниками Інформація про дебіторську заборгованість станом на 1 січня 2022р. Дебіторська заборгованість покупців та замовників за термінами непогашення. Аналіз реальності заборгованості за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями й замовниками».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання ___ 15 квітня 2023р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками	Червень 2023	
2	Облік і аудит розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві	Версень 2023	
3	Напрями удосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками	Листопад 2023	
4	Висновки і пропозиції	Лютий 2024	
5	Оформлення дипломної роботи	Лютий 2024	

Здобувачка _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Козініна Ю.В.

Науковий керівник _____
(підпис)

Приходько І.П.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ	9
1.1. Організація розрахункових відносин	9
1.2. Сутність та види дебіторської заборгованості та її контроль	12
1.3. Нормативно-правова база регулювання обліку і аудиту розрахунків з покупцями і замовниками	16
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»»	22
2.2. Первинний облік розрахунків з покупцями і замовниками	27
2.3. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками в ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»	31
2.4. Аудит операцій по розрахунках з покупцями і замовниками	34
Висновки до другого розділу	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ	41
3.1. Напрями вдосконалення обліку розрахунків з покупцями і замовниками	41
3.2. Напрями удосконалення аудиту розрахунків з покупцями і замовниками	44
Висновки до третього розділу	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	59

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліку і контроль розрахунків з покупцями і замовниками».

Кваліфікаційна робота: 60 ст. основного тексту, 8 рис., 14 табл, 52 літературних джерела.

Об’єкт дослідження є система розрахунків з дебіторами в умовах діючого господарського суб’єкта.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів обліку та контролю за розрахунками, які пов’язані з покупцями і замовниками підприємства.

Мета роботи – розкрити грошову оцінку та важливість розрахунків з покупцями і замовниками, а також теоретичні, методичні та практичні питання організації бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з покупцями і замовниками на підприємстві, а також розробку методики посилення обліку та контролю розрахунків з клієнтами.

Методи дослідження. Аналітичне порівняння, зіставлення показників, індексний метод, методи теоретико-емпіричного дослідження.

В роботі визначено та проаналізовано теоретичні основи категорії “дебіторська заборгованість”, визначено її види та класифікацію. Крім того, в роботі досліджено діяльність підприємства, оцінено його організаційний та фінансовий стан, розглянуто організацію бухгалтерської служби, її основні завдання та обов’язки. Проаналізовано систему обліку та аудиту стану дебіторської заборгованості та розрахунків, їх побудову та періодичність. На основі проведеного аналізу надано рекомендації по вдосконаленні облікового та контрольного процесів на підприємстві. Впровадження рекомендацій, що надані в роботі підвищить ефективність обліку та контролю розрахунків з покупцями і замовниками.

Результати впроваджені в діяльність FG "Lytvyn Ivan Vitaliyovych".

Ключові слова

РОЗРАХУНКИ, СЛУЖБА КОНТРОЛЮ, ПОКУПЦІ, ЗАМОВНИКИ, ПОВНОВАЖЕННЯ, МОНІТОРИНГ

ABSTRACT

Topic: "Improving accounting and control of settlements with buyers and customers".

Qualification work: 60 pages of the main text, 8 figures, 14 tables, 52 references.

The object of research is the system of settlements with debtors in the conditions of an operating business entity.

The subject of the study is a set of theoretical and practical aspects of accounting and control over settlements related to buyers and customers of the enterprise.

The purpose of the study is to reveal the monetary value and importance of settlements with buyers and customers, as well as theoretical, methodological and practical issues of organizing accounting and control of settlements with buyers and customers at an enterprise, and also to develop a methodology for strengthening accounting and control of settlements with customers

Research methods. Analytical comparison, comparison of indicators, index method, methods of theoretical and empirical research.

The paper defines and analyzes the theoretical foundations of the category "accounts receivable", defines its types and classification. In addition, the paper examines the activities of the enterprise, assesses its organizational and financial condition, considers the organization of the accounting department, its main tasks and responsibilities. The system of accounting and auditing of accounts receivable and settlements, their structure and frequency are analyzed. Based on the analysis, recommendations are made to improve the accounting and control processes at the enterprise. Implementation of the recommendations provided in the paper will increase the efficiency of accounting and control of settlements with buyers and customers.

The results are implemented in the activities of FG "Lytvyn Ivan Vitaliyovych".

Keywords. SETTLEMENTS, CONTROL SERVICE, BUYERS, CUSTOMERS, POWERS, MONITORING

ВСТУП

Кожен сучасний бізнес має складну мережу учасників своєї ринкової системи, ця система є успішною завдяки своїй різноманітності. На сучасному етапі розвитку України все більше йде шлях до сучасної економіки, що супроводжується появою товариств, компаній та інших організацій. Створення ринків і форм власності, а також еволюція ринків вимагає суттєвих змін у методології та організації бухгалтерського обліку в країні.

Учасники цих процесів намагаються отримати достовірну та об'єктивну інформацію щодо фінансово-майнового стану, прогресу та розвитку фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Під час ведення бізнесу угоди з іншими компаніями або окремими особами часто відбуваються одночасно з передачею збитків, завершенням роботи чи наданням послуг, усе це призводить до виникнення зобов'язань нарахування.

Кредиторська заборгованість визначається шляхом розрахунку загальної суми заборгованості компанії на конкретні дати. Під час господарської діяльності можуть виникати й інші потенційні борги, необхідні для функціонування будь-якої компанії, включаючи довгострокові, поточні, заставні та умовні зобов'язання.

Важливість теми визначається тим, що порядок і способи розрахунків між споживачами та постачальниками в господарських договорах, які є похідними від виникнення грошових відносин у ринковій економіці. Контракти поставки — це договірні угоди, які вимагають грошових, трудових та платіжних чи інших зобов'язань. У разі членства на рахунку дохід отримується від раніше випущених облігацій.

Тему обліку розрахунків з покупцями та замовниками розглядали та обговорювали провідні вітчизняні вчені-бухгалтери, зокрема Андрійчук А.Ф., О.М. Губарик, Н.М.Ткаченко, Г.Є. Павлова, В.Я. Плаксієнко, І.П. Приходько, Ю.В. Соколов, І.Й. Яременко, Д.А. Наукова група Яноки

включала іноземних вчених, таких як Р. Вагнер, М. Гордон, Дж. Данциг, Р. Льюїс і Р. Раїфф, які вивчали систему.

Під час ведення фінансово-господарської діяльності на підприємстві завжди виникає вимога щодо розрахунків з контрагентами. Коли товар надсилається компанією, споживач одразу отримує оплату, що означає, що компанія надає споживачеві кредит. Таким чином, протягом періоду часу між моментом відвантаження товару та отриманням платежу компанія перебуває в стані наявності рахунків-фактур.

Основною метою цього дослідження є дослідження обліку та аудиту операцій між покупцями та клієнтами, а також достовірності даних щодо міжнародних звернень до кредиторів та дебіторів, а також створення методів підвищення ефективності цього процесу. .

Для досягнення поставленої мети під час дипломної роботи було зроблено наступні кроки.

Розкрити грошову оцінку та характер операцій між споживачами та покупцями.

Перегляньте положення щодо аудиту та бухгалтерського обліку постачальників і клієнтів.

Дослідіть поточний стан документації та перевірок, визначте випадки проблем і запропонуйте рішення, щоб змінити спосіб визначення облікових показників для постачальників і клієнтів у компанії.

Предметом дослідження є сукупність фінансово-господарських операцій щодо створення та розподілу розрахунків із фермерами та споживачами в сільськогосподарських організаціях.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку та аудиту договорів між споживачами та покупцями.

Під час написання застосовувалися такі методи дослідження: діалектичний, логічний, системний, порівняльний, динамічний, узагальнюючий, оглядовий, теоретичний.

Основу інформації складають: наукові статті, навчальні посібники, закони, книги, фінансова звітність фермерського господарства «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ», а також особисті нотатки автора.

Затвердження результатів роботи. Результати дослідження експоновано на науково-практичній онлайн-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стабільності компаній: 11-12 травня 2023 р. – Дніпро: Фасад обліку та фінансів, 2023. 241 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

1.1. Організація розрахункових відносин

Розрахунки є одним із найважливіших явищ в економічному житті кожної компанії. З іншого боку, кожна компанія, яка підтримує послідовний виробничий процес, постійно імпортуватиме сировину, матеріали, паливо, тару тощо; друга сторона продає готову продукцію. В результаті дії кожної компанії безпосередньо пов'язані з математичними розрахунками.

Загальна вартість усіх платежів, пов'язаних із процесом продажу, надання послуг, а також виконання різноманітних зобов'язань, називається грошовим потоком.

розрахунки зосереджені на двох сферах грошового обміну:

- 1) без готівки;
- 2) готівка.

Готівка переважно використовується в державних установах і на рахунках індивідуальних інвесторів.

«Безготівкові розрахунки — це грошові операції, які здійснюються на банківських рахунках із записами.

Усі компанії, які мають поточні рахунки в банку, зобов'язані зберігати там свої кошти. Більшість міжгосподарських угод здійснюється в безготівковій формі, переважно через банки та меншу кількість компаній, які спеціалізуються на зв'язку.[41]

«Існують основні принципи організації безготівкових операцій:

- 1) банки сприяють оплаті та розрахунках для компаній згідно з відповідними договорами та чинним законодавством;
- 2) перерахування коштів з рахунків суб'єктів господарювання до банків за дорученням власників цих рахунків або за розпорядженнями стягувачів протягом встановленого строку.

3) Клієнти Банку обирають способи оплати для оплати операції, і Банк не несе відповідальності за законність змісту платіжного документа.

4) згідно з формальними правилами Національного банку України (НБУ), банки повинні документально підтверджувати рух готівки на рахунках клієнтів.

Розрахунково-касове обслуговування - послуги, які банк надає своєму клієнту відповідно до укладеного з ним договору, пов'язані з перерахуванням коштів з рахунка клієнта в готівку та іншими операціями, визначеними договором.

Форми безготівкових розрахунків поділяються на:

- 1) розрахунки, що передбачають обмін товарами;
- 2) поселення, де не вистачало товарів.

Для проведення безкоштовних розрахунків юридичні та фізичні особи повинні мати банківські рахунки для зберігання коштів та ведення господарської діяльності. Зараз компанії можуть відкривати поточні та ощадні рахунки як у національній, так і в іноземній валюті.[41]

Поточний рахунок, який банк відкриває клієнту на договірних засадах, на якому зберігаються кошти та проводяться розрахунково-касові операції з використанням платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

"Поточний рахунок в іноземній валюті пов'язаний з господарською організацією, яка зберігає грошові кошти та здійснює облік витрат у межах встановлених законодавством України правил використання коштів за безготівковими та готівковими операціями; здійснення поточних операцій визначається законодавством України; інвестиції в зарубіжних країнах здійснюються підприємствами, які пов'язані з країною; продаж облігацій державного боргу країни здійснюється в окремому процесі; погашення кредитів в іноземній валюті здійснюється через окремий процес; іноземні інвестиції в Україну здійснюються відповідно до законодавства країни Щоб

створити поточний рахунок, компанія повинна надати в банк такі документи: компанія зобов'язана перевірити ці документи.

- нотаріально засвідчену копію свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи;

- відтворення документально підтвердженого установчого документа, нотаріально засвідченого органом, який його зареєстрував, або засвідченого.

- відтворення реєстраційного номера документа за ЄДРПОУ-ПОУ, засвідченого органом, який видав документ, або зареєстрованого.

- копію документа, що підтверджує взяття юридичної особи на облік в органах державної податкової служби, довірено цими органами нотаріально посвідчити документ, або мають його копію, що визнається законною.

офіційний лист із зразком підпису та нотаріально засвідченою печаткою, що є;

Заява про відкриття поточного рахунку.[18]

«Особа, яка ліцензує поточний рахунок для підприємницької діяльності, повинна надати паспорт та документ податкового обліку від держави, що підтверджує прив'язаність до неї ідентифікаційного номера платника податків.

На підставі зазначених документів уповноважений працівник банку ідентифікує клієнта та осіб, уповноважених розпоряджатися поточним рахунком, між банком та клієнтом укладається письмовий договір.

Особи, які мають право першого та другого підпису, повинні особисто подати до банку паспорт та документи, що підтверджують їхні повноваження, а також документ органу державної податкової служби, що підтверджує зв'язок ідентифікаційного номера платника податків із своїм ім'ям[34].

Якщо клієнт не надає необхідні документи чи інформацію, необхідну банку для дотримання правил відмивання грошей, або якщо клієнт навмисно надає неправдиву інформацію, банк може відмовити клієнту у наданні рахунку.

Для виконання договорів банк створює фіктивні компанії, які не мають необхідної правової інфраструктури для відкриття поточних рахунків. Видаткові операції по рахунках проводяться після звернення фізичних осіб до банку. Фізичні особи мають надати документи, дозволити їх розпізнати банку, оформити договір банківського рахунку та, за необхідності, отримати картку із зразками підписів.

Платіжна картка – це засіб, який випускається у вигляді пластикової або іншої картки, що дозволяє переказувати кошти, оплачувати товари та послуги, а також переказувати їх з рахунків на інші рахунки. Крім того, його можна використовувати для зняття готівки в банкоматах. Платіжна картка є власністю емітента та надається клієнту відповідно до умов договору. Емісія платіжних карток в організації делегується банкам, які погодилися співпрацювати з платіжною організацією платіжної системи.

Зняття готівки в банкоматах в Україні здійснюється в національній валюті, яка також є валютою платіжних карток.

Відкритий депозитний рахунок – це фінансовий рахунок, який відкрито у Великобританії та має певну процентну ставку на поточний термін. Депозитний рахунок створюється на підставі договору між рахунками та фінансовими установами, який передбачає видачу коштів. При відкритті депозитного рахунку та внесенні коштів за договором застави банк зобов'язаний оплатити ощадні книжки або інші документи клієнта, що відповідають вимогам законодавства.

1.2. Сутність та види дебіторської заборгованості та її контроль

У зв'язку з господарською діяльністю підприємства є потреба в розрахунках з партнерами, а оплата продукції відбувається негайно. Це призводить до створення рахунків-фактур, які, як очікується, будуть отримані після транспортування товару. Порядок формування та документального оформлення дебіторської заборгованості регулюється

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. 237 значиться в Міністерстві юстиції України. 25 жовтня 1999 р. як № 725/4018 [38].

Принципи цього правила (стандарту) бухгалтерського обліку застосовуються організаціями, підприємствами та іншими юридичними особами незалежно від форм власності.

Дебіторами є як юридичні, так і фізичні особи, які в результаті події мають заборгованість перед корпорацією у вигляді сплати грошової суми, еквівалента або інших активів. Заборгованість може бути викликана різними фінансовими зобов'язаннями, в тому числі видачею векселів, випуском облігацій та іншими фінансовими зобов'язаннями.

Дебіторська заборгованість розраховується за тим, як боржники повертають компанії на певну дату. Ця заборгованість є типовою для типового операційного циклу та має бути повністю сплачена протягом відведеного періоду часу в дванадцять місяців з дати балансу.

Дебіторська заборгованість за товари, послуги та робочу силу розглядається так, якби вона могла бути збільшена за рахунок додаткових грошових вигод від компанії, ці вартості потім визначаються як такі. У разі відстроченого визначення різниці між справжньою вартістю заборгованості та номінальною сумою грошових коштів або її еквівалентом заборгованість за товари вважається виручкою за період, у якому вона нарахована.

У загальній сумі оборотних активів дебити розподіляються між покупцями та клієнтами, а також інші поточні зобов'язання. Поточна дебіторська заборгованість – це загальна сума боргу, яка виникає під час типової операційної процедури компанії та підлягає сплаті протягом відведеного періоду часу в дванадцять місяців з дати балансу.[2]

Існують два види боргу: товарний і нетоварний або нереалізаційний.

Товари описують процедури, пов'язані з природною матеріальною оплатою товарів, праці та послуг. Як результат, рахунки-фактури є

результатом типових щоденних операцій підприємства, які включають виробництво товарів, надання послуг або продаж продукції.

Натуральні або нереалізовані рахунки є результатом нетоварних операцій - розрахунків за минулими авансами, розрахунків з відповідальними особами, відшкодування збитків та інших боргів.

Положенням про бухгалтерський облік (заг.) № 10 довгострокову та поточну заборгованість виділяють як «нерівність» [47].

"Довгострокова дебіторська заборгованість - це сума грошей, яка не з'являється протягом типового операційного циклу та буде повернена через дванадцять місяців з дати балансу". [2].

Поточна (нешодавня) дебіторська заборгованість – це сума грошей, яка має бути заборгована компанії протягом типового операційного циклу або буде виплачена через 12 місяців з дати балансу.

Якщо поточні зобов'язання компанії включають короткострокові зобов'язання строком менше 12 місяців і довгострокові зобов'язання строком понад 12 місяців з дати їх балансу, ця інформація повинна бути задокументована в примітках до фінансової звітності.

«Сумнівна заборгованість – поточна сума заборгованості за продукцію, товари, послуги та невизначеність щодо того, як вона буде повернена боржником» [1].

«Безнадійна заборгованість — це поточна заборгованість, щодо повернення якої немає впевненості або яка перевищила строк позовної давності.

Загальна вартість поточних рахунків-фактур — це сума всіх відомих рахунків-фактур за товари, послуги та роботу плюс резерв сумнівних боргів.

Поточні рахунки-фактури за продукцію, товари, послуги та проекти вважаються активом у той же час, коли дохід від продажу цих предметів визнається доходом. Тоді вартість цих предметів визначається їх первісною вартістю. У разі зворотного продажу товарів у їх оплаті, продукції, послугах, продуктах грошова оцінка грошових коштів та їх еквівалентів, отриманих за

товари, додається до загального доходу від нарахування різниці. Це визнається доходом від нарахування в періоді його нарахування. (пункт 6 із змінами, внесеними згідно з наказом Мініфіну від 30.11.2000 N 304).

Класифікація поточної дебіторської заборгованості представлена на рис. 1.1.

Рис.1.1. Класифікація поточної дебіторської заборгованості

Поточні рахунки-фактури за продукцію, товари, послуги та проекти вважаються активом у той же час, коли дохід від продажу цих предметів визнається доходом. Тоді вартість цих предметів визначається їх первісною вартістю. У разі зворотного продажу товарів у їх оплаті, продукції, послугах, продуктах грошова оцінка грошових коштів та їх еквівалентів, отриманих за товари, додається до загального доходу від нарахування різниці. Це визнається доходом від нарахування в періоді його нарахування. (пункт 6 із змінами, внесеними згідно з наказом Мініфіну від 30.11.2000 N 304).

Поточна сума заборгованості за продукти, товари, послуги та працю відображається в балансі як чиста вартість реалізації. Для визначення фактичної грошової оцінки заборгованості на дату балансу додається резерв нереалізованої заборгованості. Обсяг заборгованості визначається неплатоспроможністю боржників або розміром їх платежів. Договори, угоди, контракти є найважливішими документами, які визначають права та обов'язки кожної зі сторін. Вони є основоположним принципом відповідальності. Останнє також може бути викликано нормативними

вимогами або бажанням зберегти репутацію, пов'язану з бізнесом компанії (наприклад, якщо компанія вирішила усунути дефекти продукції, які були виявлені після закінчення гарантійного терміну).

У разі несплати боргу можливі певні наслідки: в якості покарання може бути поданий позов до кредитора в суд або господарський суд. Проте право боржника погасити свій борг у визначений термін (3 роки)»[31].

Для підвищення надійності електропостачання при виборі постачальника або підрядника необхідно враховувати низку умов: конкурентоспроможні ціни, умови оплати, гарантійні умови, ремонт і гарантійне обслуговування, а також основні види діяльності та фінансовий стан, виробничі потужності та продукції за останні роки.

1.3. Нормативно правова база регулювання обліку і аудиту розрахунків з покупцями і замовниками.

В організаціях з різними формами власності бухгалтерський облік ведеться переважно на основі правових норм. До цих документів належать закони, офіційно визнані вищим законодавчим органом – Верховною Радою України, укази Президента, законодавчі постанови та методичні рекомендації, а також фінансові накази та інструкції Міністерства фінансів України та Головної податкової адміністрації України.

Підзвітні розрахунки між компаніями та споживачами полегшуються регулятивними законами.

Закон України «Про порядок звернення платників податків до бюджетів і державних фондів» набрав чинності 21.12.2000 р. 2181-III;

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [45].

Національний стан (загальний) бухгалтерського обліку 1 «Загальні принципи фінансової звітності» [38];

Вимога про затвердження Методичних пропозицій щодо використання реєстрів бухгалтерського обліку[39];

Розпорядження щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку управління активами, капіталом, зобов'язаннями та господарськими операціями організацій і підприємств [25];

Наказом передбачено затвердження Положення про документальне оформлення бухгалтерського обліку та інших документів [49].

Ці формальні правила призначені для регулювання та відповідності діям законодавчого органу України щодо фінансів та бухгалтерського обліку.[49]

Загальноприйняті основи організації обліку розрахунків повинні бути створені на робочому місці бухгалтера в письмовому та електронному вигляді.

«Нормативні акти, на які часто посилався бухгалтер, мають бути написані на папері, інші нормативно-правові документи можуть бути електронними.

Бухгалтер відділу, відповідального за розрахунки, повинен мати в електронному або паперовому вигляді документацію поштових і фінансових адрес клієнтів, з якими вони здійснюються.

Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1991 року № 291 затверджено План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарської діяльності підприємств і організацій. Ця стратегія повністю використовується в усіх сферах економіки, де для цього використовується бухгалтерський облік.

Організації та клієнти, як правило, здійснюють розрахунки в безготівковій формі через банк відповідно до «Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затвердженої постановою Правління Банку України від 21.01.2004 р. №22.

У П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» передбачено подвійний метод розрахунку резерву сумнівних боргів:

відмова від платоспроможності окремих кредиторів;
за класифікацією принципів боргу.

Відповідно до статті 1071 Цивільного кодексу України позитивні кошти можуть бути перераховані з рахунка клієнта на рахунок банку без дозволу клієнта на підставі рішення суду або договору між банком і клієнтом.

«Процес розрахунків за допомогою платіжних карток, визначений Положенням про порядок впровадження платіжних карток і здійснення операцій з ними, постановою Ради з припинення Банку України від 19 квітня 2005 року № 137».

Згідно зі статтею 509 Цивільного кодексу України зобов'язанням є правовідносини сторін, у яких одна сторона (боржник) зобов'язується виконати свої зобов'язання у разі їх невиконання.

Указ Президента України № 567/94 від 04.10.94 «Про застосування міжнародних правил щодо стандартних комерційних умов» призвів до того, що суб'єкти підприємницької діяльності в Україні під час укладення угод (контрактів) керуються правилами ІНКОТЕРМС.

Розрахунки готівкою ведуться відповідно до «Положення про ведення касових операцій у національній валюті України», яке затверджено постановою Правління Банку України від 15.12.2004 р. № 637.

У першій частині проекту розглядаються першочергові аспекти обліку операцій з покупцями та замовниками на підприємствах. Зокрема, увагу приділено класифікації дебіторської заборгованості та визначенню пов'язаної з нею відповідальності. Перераховано основні правові норми, що регулюють порядок розрахунків, у тому числі застосування акредитивного методу.

Формальний метод розрахунків за акредитивом базується на Уніфікованих правилах і звичаях документарних акредитивів Міжнародної торгової палати № 500 від 1993 року. Цей метод сприяє стандартизації та прозорості процедури розрахунку між вікнами.

Законодавство штату в частині оподаткування вимагає порядку відображення розрахунків в бухгалтерському обліку на відповідному рахунку «36» «Розрахунки з продавцями та покупцями». Важлива примітка: значні операції мають бути зафіксовані відповідно до закону та внесені до відповідних бухгалтерських записів.

Статусу одержувача набувають боржники, юридичні та фізичні особи, які вважаються боржниками платежі. Ця заборгованість може включати зобов'язання, які виникають внаслідок різних подій, таких як випуск векселів або випуск облігацій.

Також розглядається суперечка навколо чистої вартості поточних рахунків-фактур для продуктів, товарів, послуг і праці. Для визначення цієї величини резерв сумнівних боргів може бути розрахований з урахуванням фінансового стану боржників або класифікації їх дебіторської заборгованості.

Зрештою, виявлено, що договори, угоди та підряди є перешкодою для виконання зобов'язань сторін у господарських відносинах, бухгалтерський облік на підприємствах різних форм власності ведеться на основі відповідних правових норм.

У П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» передбачено подвійний метод розрахунку резерву сумнівних боргів:

- 1) на основі суми грошей, яку кожна особа винна банку;
- 2) за способом класифікації дебіторської заборгованості.

Готівкові розрахунки ведуться відповідно до «Положення про ведення касових операцій у національній валюті України», яке затверджено постановою Правління Національного банку України. 637 від 15.12.2004.

Порядок застосування формату акредитива здійснюється відповідно до Уніфікованих правил і положень документарних акредитивів Міжнародної торгової палати. 500 з 93 року.

Висновки до першого розділу.

Розрахунки є одним із найважливіших явищ в економічному житті кожної компанії. З іншого боку, кожна компанія, яка підтримує послідовний виробничий процес, постійно імпортуватиме сировину, матеріали, паливо, тару тощо; друга сторона продає готову продукцію. В результаті дії кожної компанії безпосередньо пов'язані з математичними розрахунками.

Форми безготівкових розрахунків поділяються на:

- 1) розрахунки, що передбачають обмін товарами;
- 2) поселення, де не вистачало товарів.

Дебіторська заборгованість за товари, послуги та робочу силу розглядається так, якби вона могла бути збільшена за рахунок додаткових грошових вигод від компанії, ці вартості потім визначаються як такі. У разі відстроченого визначення різниці між справжньою вартістю заборгованості та номінальною сумою грошових коштів або її еквівалентом заборгованість за товари вважається виручкою за період, у якому вона нарахована.

У загальній сумі оборотних активів дебити розподіляються між покупцями та клієнтами, а також інші поточні зобов'язання.

Законодавство штату в частині оподаткування вимагає порядку відображення розрахунків в бухгалтерському обліку на відповідному рахунку «36» «Розрахунки з продавцями та покупцями». Важлива примітка: значні операції мають бути зафіксовані та внесені до відповідних облікових записів.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

Фермерське господарство «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» знаходиться в селі Петриківка Петриківського району Дніпропетровської області та входить до складу території Петриківської сільської ради.

Клімат території між середніми і високими широтами, середньорічна кількість опадів 425-500 мм. Середня місячна температура повітря січня від – 4 до –8 градусів тепла, серпня від +21 до +23 градусів тепла. Розширений сезон 200-230 днів. Як правило, ґрунтово-кліматичні умови сприятливі для високого врожаю зернових культур, а також рослин соняшнику або плодоносних. Згубними для сільського господарства умовами є посухи, ерозія, нестійкість снігового покриву та температурний режим у позавеgetаційний період озимих рослин.

На даному підприємстві ведеться реєстраційний метод обліку, а для розрахунків є касовий апарат, який оснащений ліхтариком, це забезпечує правильне зберігання готівки. Здійснюється моніторинг дій підприємства при проведенні операцій з готівкою.

Підприємство є юридичною особою, яка веде оперативний, фінансовий та статистичний облік і звітність згідно з протоколом, встановленим чинним законодавством України.

Директор ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» здійснює поточне керівництво всіма аспектами господарської діяльності, призначається на посаду та не зобов'язаний продовжувати роботу на посаді директора підприємства за погодженням з головою адміністрації щодо укладеного контракту. У контракті також визначаються права, обов'язки та відповідальність директора перед трудовою діяльністю, оплата його праці,

термін дії контракту та порядок його звільнення з посади. Працевлаштування директора оформляється на встановлений термін.

Основну відповідальність за використання землі несуть території з родючими чорноземними ґрунтами. Загальна площа земель 6824 га. На даний час ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» займається переважно виробництвом продукції сільського господарства та тваринництва (ВРХ, свиней).

Склад та організація земель у ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» наведено в таблиці 2.1. Дані в таблиці свідчать про те, що загальна площа землі збільшилася протягом трьох років. Річний коефіцієнт освоєння сільського господарства збільшився, що зумовлено збільшенням частки сільськогосподарських угідь у загальній площі земель.

Таблиця 2.1

Склад і структура земельних угідь ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

Вид земельних угідь	2020р.		2021р.		2022р.		2022р. в % до 2020р.
	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа - всього, га	6955,0	100,0	6955,0	100,0	6824,0	100,0	98,1
в т.ч. с.-г. угіддя	6224,0	89,5	6115,0	88,0	6305,0	92,4	101,3
із них: - рілля	6224,0	89,5	6115,0	88,0	6305,0	92,4	101,3
Припадає на 1 працівника, га:							
– с.-г. угідь	85,2	-	69,5	-	73,3	-	86,0
– ріллі	85,2	-	69,5	-	73,3	-	86,0
Коефіцієнт с.-г. освоєння	89,5	-	88,0	-	92,4	-	101,3
Коефіцієнт розораності	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0

Відсоток розораності склав 100%, це пов'язано з тим, що всі сільськогосподарські землі на підприємстві – це землі, які можна обробляти. У 2022 році на кожного середньооблікового працівника припадатиме 73,3 га сільськогосподарських угідь та орних земель, що на 14 відсотків менше

порівняно з базовим 2020 роком. Ці зміни зумовлені збільшенням площі орних та орних земель. сільськогосподарських угідь, у звітному році всього було 81 га землі, плюс 13 працівників. Ці класи сільськогосподарських угідь, пов'язані з багаторічними насадженнями, сінокосами та пасовищами, були присутні на підприємстві. Раніше компанія була спрямована на розведення великої рогатої худоби та свиней. На даний момент для прибутку та особистого споживання вирощують лише свиней. Усі землі, відведені під сільське господарство, відведено під вирощування різних культур: зернові займають більшу частину посівних площ, кукурудза є найбільш поширеною культурою, соняшник та інші рослини вирощуються спорадично, а соя та озимий ріпак є найпопулярнішими культурами. .

Інформація щодо економічної ефективності виробничих фондів ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» та ефективності їх використання наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Економічна ефективність управління основними засобами ФГ
«ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. в % до 2020 р.
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	33716,0	46217,0	48448,0	143,7
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	541,7	755,8	768,4	141,8
Фондоозброєність на одного середньорічного робітника, тис. грн.	461,9	525,2	563,4	122,0
Фондовіддача, грн.	0,9	0,7	0,5	55,6
Всього потужностей, м.к.с.	3423200	3430515	3562325	104,0
Фондоємність, грн.	1,1	1,5	2,1	190,9
Енергозабезпеченість, м.к.с.	550	561	565	103,0

Середньорічні витрати основних способів виробництва у звітному році порівняно з попереднім роком зросли на 43,7%. Це призвело до підвищення збереження коштів, спрямованих на сільське господарство на 100 га оброблюваних земель, площа землі просто не змінилася. Завантаженість

основного обладнання на одного середньорічного працівника підприємства зросла на 22%.

Це зумовлено нерівномірністю зростання середньорічної чисельності працівників та середньорічної вартості основних виробничих фондів підприємства. Показник фондомісткості у 2022 році зріс на 90,9% за рахунок збільшення вартості основних фондів компанії. Ці зміни мають згубний вплив на компанію. Тобто зі збільшенням фондомісткості зростуть і витрати на 1 грн. реалізованої продукції. У результаті компанія повинна спробувати знизити ступінь капіталомісткості. З інформації в таблиці видно, що віддача коштів знизилася майже на дві третини! Це було спричинено багатьма факторами, зокрема неефективним використанням основних ресурсів та складним економічним кліматом у державі.

Ступінь ефективного та раціонального використання праці в аграрному секторі вимірюється системою показників, яка наведена в таблиці 2.3. Під час оцінки важливо визначити розбіжності між фактичними показниками та запланованими або попередніми періодами, а також визначити конкретні причини цих розбіжностей.

З даних таблиці 2.3 видно, що показник загального випуску продукції у порівняльній ціні 2022 року порівняно з базовим 2020 роком зменшився на 25%. Середньорічна чисельність працівників зросла на 13 осіб, або на 18%. В результаті дисперсія трендів цих показників є нерівномірною, що означає, що середньорічний виробіток підприємства на даного працівника зменшився. Ці зміни спостерігалися і за показником загального обсягу виробленої валової продукції за годину затрат праці, який зменшився майже вдвічі. Збільшується кількість працівників, що спричиняє зростання зайнятості.

Щоб з'ясувати, на яких сільськогосподарських продуктах спеціалізується компанія, важливо зрозуміти склад товарної продукції (Додаток А).

Таблиця 2.3

Динаміка складу та ефективності використання трудових ресурсів ФГ
«ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. в % до 2020 р.
Валова продукція в співставних цінах, тис. грн.	31262,3	31921,2	23335,9	75,0
Середньорічна чисельність працівників зайнятих в сільськогосподарському виробництві, чол. – всього	73	88	86	118,0
в тому числі в: рослинництві	50	54	53	106,0
тваринництві	23	34	33	143,5
Прямі затрати праці, тис. люд. – год. – всього	126,2	135,0	150,0	118,9
в тому числі рослинництві	90,2	98,6	97,0	107,5
тваринництві	36,0	36,4	53,0	147,2
Вироблено валової продукції в порівняльних цінах, тис. грн.:	428,3	362,7	271,3	63,4
– на одного середньорічного робітника, тис. грн.				
– одну люд.–год. (погодинна продуктивність праці), грн.	247,7	236,5	115,6	46,7
Трудозабезпеченість, люд.год	1,2	1,4	1,4	113,3

Це дає змогу зрозуміти, що найбільшу питому вагу в загальній товарності продукції займає насіння соняшнику, яке становить 38,7% від загальної товарності. Проте озима пшениця та продукція тваринництва також вносять значний внесок у загальну композицію. Коефіцієнт спеціалізації більше 0,85 свідчить про глибоку спеціалізацію підприємства.

Для уточнення пропонуємо розглянути діаграму, яка ілюструє склад товарної продукції ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВ» за 2020-2022 р.р. (рис. 2.1)

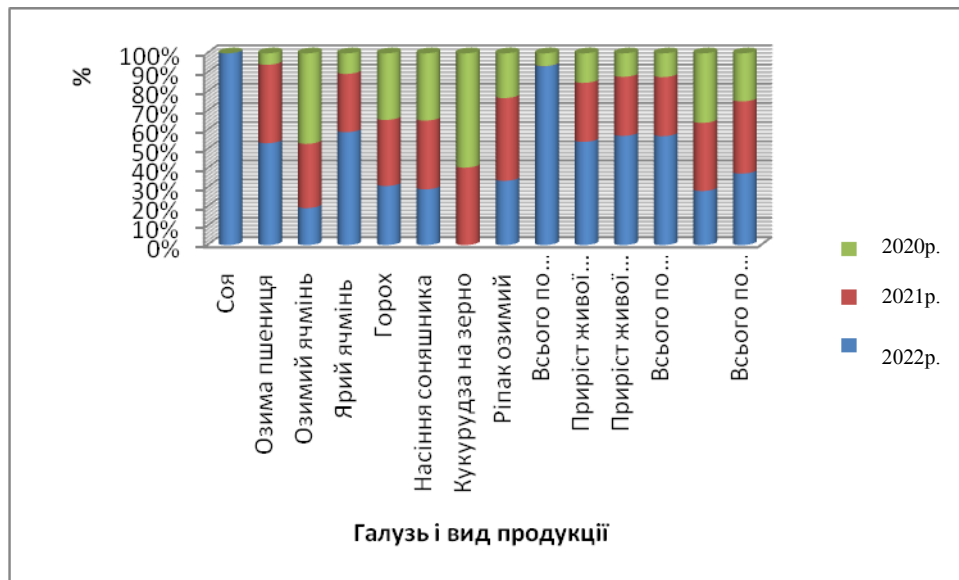

Рис. 2.1 Структура товарної продукції за 2020-2022 роки

В таблиці 2.4 представлені основні показники виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Таблиця 2.4

Основні економічні показники виробничо-фінансової діяльності ФГ
«ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення (+;-), 2022р. до 2020р.
Вартість валової продукції в порівняльних цінах, тис. грн.	31262,3	31921,2	23335,9	75,0
Виручка від реалізації, тис. грн.	16559,3	13746,9	14587,4	88,1
Собівартість продукції, тис. грн.	11217,7	11714,1	10548,6	94,0
Прибуток, тис. грн.	5341,6	2032,8	4038,8	75,6
Валовий дохід, тис.грн.	9606,8	6133,6	6673,6	69,5
В розрахунку на 1 працівника, тис грн.:				
валової продукції	428,3	362,7	271,4	63,4
валового доходу	131,6	69,7	77,6	59,0
прибутку	73,2	23,1	47,0	64,2
Рівень рентабельності, %	47,6	17,4	38,3	- 9.3 в.п.

З таблиці видно, що кожен рік прибуток на одного працівника різний, найбільший прибуток отримано у 2020 році, у 2022 році в порівнянні з базовим роком прибуток зменшився на 35,8%, що свідчить про зниження ефективності управління на підприємстві компанії. Рівень рентабельності підприємства знизився на 9,3 відсотка через зменшення прибутку підприємства. Але є й позитивні зрушення, зокрема, зниження собівартості на 6% за рахунок зниження собівартості продукції.

У підсумку, враховуючи природні та господарські властивості господарства, можна стверджувати, що ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» є одним із передових господарств району. Проте компанія зараз переживає нелегкі часи, про що свідчать економічні показники. Всю роботу з бухгалтерської документації доручено головному відділу бухгалтерії.

Дослідження стану обліку» основних засобів у ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» (первинний облік, синтетичний та аналітичний облік) є основою для наступних розділів.

2.2.Первинний облік розрахунків з покупцями і замовниками

Передача своїх продуктів споживачам призводить до того, що компанії, які продають їх, асоціюються з юридичними та фізичними особами, які їх купують, ці особи відповідають за розрахунок замовлення компанії. Ділова взаємодія зі споживачами (покупцями) щодо укладення договорів про купівлю-продаж товарів, а також договорів про надання послуг. Контракти демонструють обов'язки продавця (контракту) щодо обсягу та тривалості відвантаження продукції, а також обов'язки покупця (замовника) щодо прийняття продукції. Особлива увага приділяється ціні, терміну доставки, процесу оплати, умовам оплати, а ці аспекти є першочерговими та необхідними у випадку судово-цивільного спору.

«Істина документально підтверджена щодо випуску продукції (товарів), виконання праці та надання послуг». Підставою для відпуску продукції (товарів) зі складу підприємства є заява представника покупця, яка повинна містити: відомості про покупця, найменування та кількість товару, що надійшов, термін дії довіреності, підпис представника засвідчений керівником та бухгалтером ТОВ покупця та скріплюється печаткою

У процесі доставки товарів споживачеві для постачальника або транспортної компанії важливо мати точну та актуальну інформацію щодо платіжної інформації відправника та наявність документації, яка включає підписи та печатку (штамп) одержувача, це інформація важлива для правильного та своєчасного оформлення рахунків-фактур відправником та документального оформлення доставки продукції споживачеві.

Основними споживачами продукції масового виробництва в галузях сільського господарства є хлібозаводи, молокозаводи, м'ясокомбінати, цукрові заводи, маслозаводи та інші підприємства з переробки харчових продуктів. Останнім часом набула популярності практика реалізації сільськогосподарської продукції через товарні біржі, аукціони та оптові ринки.

На продукцію, отриману від сільськогосподарських компаній, заготівельні організації видають документацію, що підтверджує якість продукції та загальну вагу продукції, ця документація базується на накопиченій інформації.

У рахунках-фактурах, окрім ваги та вартості придбаних товарів за договірною ціною, вказується сума наданих грошей. Розрахунок сільськогосподарським товаровиробникам, які реалізують молоко та м'ясо в живій вазі, ініціюється замовленнями з рахунків переробного підприємства.

Підприємства — платники податку на додану вартість, які перебувають на обліку в податковій інспекції, повинні надати покупцеві податкову накладну, в якій зазначаються дата складання, порядковий номер,

найменування та ідентифікаційний код продавця та покупця, умови продажу та спосіб оплати. .

Діючі документи є підставою для виконання покупцями (замовниками) своїх обов'язків по розрахунку.

Покупці товарів (продукції) та замовники послуг (робіт) зобов'язані своєчасно сплачувати вартість договору, однак можуть виникнути непередбачені ситуації, які перешкоджають своєчасному виконанню договору або його оплаті відповідно. Ці причини включають:

- фінансова неспроможність, яка є тимчасовою або постійною;
- банкрутство
- надзвичайні обставини.

- несвоєчасна оплата клієнтів призводить до сумнівів щодо якості товару, виконаної роботи та наданих послуг. Під невідомі борги суспільство створює резерв невідомих боргів.[6]

У разі форс-мажорних обставин можуть бути випадки повної або часткової втрати вантажу під час транспортування, пошкодження, знищення тощо, щоб уникнути збитків за цих умов, покупці чи продавці можуть придбати страховку, яка покриватиме вартість товару, якщо воно втрачено або знищено.

Облік операцій між покупцями та замовниками щодо відвантаженої продукції, товарів, послуг та зайнятості ведеться на рахунку № 36, який називається Розрахунки з покупцями та замовниками В. На цьому рахунку також документується інформація щодо розрахунків з учасниками технологічних, фінансово-промислових груп. Рахунок 36 зайнятий, з профіцитом, основний.

«За дебетом рахунка 36 відображається загальна вартість реалізованої продукції, товарів, послуг і праці, включаючи податок, пов'язаний з продажем, а також будь-які інші збори (обов'язкові платежі), які перераховуються на бюджету та позабюджетних фондів і враховуються у собівартості продукції За кредитом рахунку 36 відображається загальна

кількість платежів, що надійшли на підприємство в установах банків, касах та інших місцях. рахунку - це сума заборгованості покупцям і клієнтам за придбану продукцію.[16]

Облік розрахунків з вітчизняними партнерами та клієнтами ведеться на розділі «Рахунки розрахунків з внутрішніми покупцями» субрахунку 361, з іноземними партнерами - на субрахунку 362 «Рахунки розрахунків з іноземними покупцями», з учасниками фінансово-промислової групи - на «Рахунки розрахунків з учасниками ПФГ».

На рахунку 362 ведеться аналітичний облік у гривнях та валюті за договором.

Процес поставки продукції ініціюється виписаною накладною, яка одночасно виписується з податковою накладною. Якщо договором передбачено, що оплата повинна бути здійснена наперед, покупцеві видається перша фактура, якою оплачується товар. У процесі доставки товарів споживачеві важливо мати чіткі та точні рахунки-фактури, які мають підписи та скріплені печаткою споживача, ці документи засвідчують доставку товару чи продукції. Проїзні документи оформляються згідно з протоколом, викладеним в інструкції №. Наказ введено в дію 7 серпня 1996 року та затверджено Міністерством статистики та Міністерством транспорту України. Однак навіть ті, хто купує продукцію самостійно, повинні заповнити рахунок-фактуру.

При виконанні послуг в договорі про їх виконання прямо вказуються обов'язки виконавця: виконавець зобов'язаний оплатити замовнику надані послуги, також зазначаються умови їх оплати, послуга повинна бути офіційно затверджена актом. відповідного зразка, підписаний виконавцем та представником замовника.

Розрахунки з постачальниками і підрядниками, покупцями і замовниками, як правило, ведуться готівкою, але це можливо і з каси, готівкою, отриманою з каси банку, і за рахунок виручки від реалізації товарів, продукції підприємства. , усі вони мають номер замовлення. 21 від

02.02.95 р. п. 1 постанови Правління Національного банку України від 14 жовтня 1997 р. N 334 (із змінами та доповненнями)»[24].

При готівковій оплаті продукції підприємства покупцям (замовникам) необхідно надати рахунки-фактури, прибуткові ордери на готівку та платіжні документи, які є важливими для розрахунків з постачальником готівкою.

Безготівкові угоди проводяться відповідно до документально підтверджених методів розрахунків:

- платіжні вимоги,
- запити на платіжні доручення;
- перевірка розрахунку;
- методи оплати
- акредитиви.

Загальна сума інформації про розрахунки з покупцями і замовниками за поставлену продукцію відображається на активному рахунку «36» «Розрахунки з покупцями і замовниками», сума якого відображає виручку від реалізованих товарів. Рахунок 36 «Розрахунки з клієнтами», який поділяється на:

- «361 розрахунки з побутовими споживачами»;
- «Розрахунки з іноземними покупцями».

Порядок використання банківських карток, а також векселів як способів розрахунків регулюється законодавством, у тому числі типовими правилами Національного банку України.

2.3. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками в ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

За допомогою синтетичного та аналітичного обліку інформація, отримана за допомогою первинного обліку, узагальнюється та узагальнюється.

«Регістри синтетичного та аналітичного обліку операцій є поширеним засобом інформації у вигляді звітів, книг, журналів, карток; їх призначення — ведення хронологічного, систематичного або комбінованого збору, узагальнення та узагальнення інформації з первинних документів. " [11].

Організація аналітичного обліку сприяє електронному обліку розрахунків з конкретними постачальниками, руху товарів і виконання договорів. Процес збору аналітичних даних здійснюється шляхом упорядкування інформації документів відповідно до економічної значущості інформації у відомостях первинних документів, потім ця інформація переноситься до відповідних журналів.

Процес розрахунку витрат з покупцями та замовниками, пов'язаних з реалізацією сільськогосподарської продукції в ТОВ "ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ" наведено в таблиці 2.5.

Грошова оцінка операцій з покупцями та замовниками у ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» обліковується по кожному покупцю та замовнику разом із вартістю кожної виданої фактури. Створення аналітичного обліку має продемонструвати інформацію щодо простроченої та простроченої заборгованості. Для цього на підприємстві ведуться аналітичні облікові картки, які описують кожного боржника за фінансовим станом або іншими довільними даними.

На рахунку 362 "Розрахунки з іноземними покупцями" ведеться аналітичний облік і окремо вказується іноземна валюта, залучена до контракту.

Таблиця 2.5

Документування розрахунків з покупцями та замовниками

Розрахунки з вітчизняними покупцями	Розрахунки з іноземними покупцями
Виникнення заборгованості	
<ul style="list-style-type: none"> - накладні - рахунки-фактури - рахунки - акти прийнятих робіт, послуг - податкові накладні - товарно-транспортні накладні - товарні накладні 	<ul style="list-style-type: none"> - комерційні документи (рахунки-фактури) - транспортні накладні (CMR – залізнична накладна т.д.) - платіжні документи на перерахування сум митних платежів та інших податків на рахунки митних установ - розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення заборгованості	
Виписки банку, ПКО, векселі	Виписки банку, векселі

Аналітичний облік операцій з покупцями та замовниками ведеться по кожному клієнту та покупцю, інформація про операцію вноситься на платіжний рахунок у складі аналітичного обліку «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Процес синтетичного обліку документується в журнальному ордері № 6 в. рік публікацій у порядку журналу № 6 с.-р. З кредиту рахунку 36 «Розрахунки з клієнтами та дебіторами» використано звітність. 6,6 с.- Опис року, що включає 36 «договорів зі споживачами та постачальниками». У відомості № 6.6 п.-р. має перелік усіх клієнтів протягом звітного періоду або зобов'язань за попередні періоди. Кожна з них демонструє початок і кінець місячних сальдо, а також період дебету і кредиту в місці звітності.

Типову кореспонденцію щодо рахунків-фактур, що демонструють операції щодо здійснення розрахунків з клієнтами та споживачами на підприємстві, наведено в таблиці 2.6.

Кореспонденція рахунків

Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума
	дебет	кредит	
Продана продукція покупцю за договірною вартістю з урахув. ПДВ	361	701	10000
Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	701	641	33000
Списана готова продукція зі складу за фактичною собівартістю	901	27	5000
Надійшла часткова оплата за продукцію на поточний рахунок продавця	311	361	3000
Внесена в касу продавця часткова готівка за продукцію	301	361	3000
Проведений взаємозалік в рахунок отриманого авансу	681	361	3000
Списаний чистий дохід від реалізації на фінансові результати	701	791	6700
Списана фактична собівартість готової продукції на фінансові результати	791	901	5000
Списаний на прибуток фінансові результати за підсумками звітного періоду	791	441	1700

Кінцеве сальдо на рахунку 36 на кінець звітного періоду відображається більш розширено: за дебетом відображаються суми заборгованості покупцям, а також невідвантажені передоплати, а також переоплати, які не були відправлені та ті, які залежать від повернення.

2.4. Аудит операцій по розрахунках з покупцями і замовниками

Система розрахунків впливає на договірні відносини між споживачами та постачальниками. Ось чому так важливо врегулювати цю систему. Відповідальність контролінгу полягає в тому, щоб забезпечити дотримання

договірних і правових вимог щодо врегулювання суперечок і підтримки платіжного стану.

Заборгованість, пов'язана з цими розрахунками під час фінансово-господарської діяльності, має бути законною.

Для внутрішнього контролю покликане підвищити ефективність діяльності компанії, використовуючи внутрішні ресурси та вдосконалюючи метод економії, нестачі коштів та розкрадання цінностей.

У компанії в процесі перевірки угод з клієнтами та партнерами укладається:

Якщо продукцію відвантажено та укладено договори на її поставку.

- Точний розрахунок заборгованості підприємства.

- Забезпечити правильність і актуальність розрахунків покупців щодо приймання ними продукції. Для цього в першу чергу проводяться інвентаризаційні розрахунки з подальшим відправленням дублікату картки аналітичного обліку для оплати праці іногородніх споживачів. Компанія-клієнт несе відповідальність за повернення картки компанії протягом 10 днів з моменту її отримання. Ми пов'язані зі споживачами з цього регіону.

Безпосередню перевірку слід починати із завершення тесту внутрішнього контролю розрахунків зі споживачами та покупцями (Додаток Б). Процедура завершує аудитор за участю аудиторської адміністрації клієнта.

Істина цього питання стає очевидною лише через комплексний огляд, який складається з інвентаризації, у всіх її різновидах. У зв'язку з цим аудитор повинен спочатку оцінити стан розрахунків, ознайомившись з інвентаризацією розрахункових товарів. Інвентаризація розрахунків полягає у відображенні фактичних сум на рахунках. В акті інвентаризації результатів розрахунків мають бути задокументовані рахунки інвентаризації грошових коштів та прострочених рахунків, а також безнадійної заборгованості. Ці типи заборгованості мають виписку, яка описує загальну заборгованість і

нараховану суму, а також часові рамки та документацію, яка повинна бути включена до розрахунку інвентаризації.

Перевірка розрахункових операцій починається з оцінки правомірності оплати поставлених товарів, а також повноти списання відвантажених цінностей.

Під час встановлення переконайтеся, що відповідні противаги точно відображаються на вагах. Для цього необхідно зіставити сальдо кожного виду розрахунків на той же день за даними аналітичного обліку з бухгалтерським балансом, синтетичним рахунком «36» «Розрахунки з покупцями і замовниками», головною книгою і балансом. лист. При наявності розбіжностей реальність і документальна обґрунтованість заборгованості повинна бути оцінена для кожного споживача або покупця. Ці розбіжності пояснювали недбалим обліком розрахункової діяльності або зловживаннями.[11]

Під час перевірки закупівель у покупців і замовників перевіряється, чи були укладені договори на постачання продукції, чи точні суми заборгованості перед компанією, чи приймає клієнт продукт чи ні. Забезпечувати правильність і актуальність розрахунків споживачів і покупців за приймання продукції. Для цього в першу чергу проводяться інвентаризаційні розрахунки з подальшим відправленням дубліката картки аналітичного обліку для оплати праці іногородніх споживачів.

«Правомірність бухгалтерського обліку зобов'язань для перевірки полягає в наступному: спочатку встановити наявність відповідних економічних інструментів, потім визначити правильність складання балансу і нарешті визнати доходи та витрати підприємства».

Під час перевірки бухгалтерської звітності аудитор встановлює відповідність салдо за рахунком 36 «Розрахунки з клієнтами та покупцями» даним аналітичного обліку. Процес перевірки документів на їх достовірність у поєднанні з № 3 відбувається за загальним числом операцій. У разі великої кількості розрахунків використовується підхід вибіркової перевірки».[7]

Результати сальдування рахунків з клієнтами та споживачами доцільно відобразити у вигляді таблиці (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Підсумки звірки залишків дебіторської заборгованості (розрахунки з покупцями і замовниками) ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

№ субрахунку	За даними аналітичного обліку, грн.	За даними синтетичного обліку, грн.	За даними Головної книги, грн.	Відхилення
361	5550	5550	55500	-
362	12765	12765	12765	-
Усього по рахунку	18315	18315	18315	-

Аудитор визначає законність рахунків-фактур постачальників і точність їхніх записів на складі.

Визнавати авторизоване використання зовнішніх засобів перевірки; законність відповідності рахунків-фактур щодо оплати та пов'язаних сум дебету рахунків-фактур. При перевірці розрахунків з постачальниками важливо визначити наявність договорів на постачання матеріально-технічних ресурсів, також важливо оцінити потенціал придбання, дотримання розрахунків за договором, а ще важливо визначити постачальників. 'кредитоспроможність.

У процесі перевірки комплектності та правильності відправлення необхідно звернути увагу на: діючі ціни та тарифи; робота аудитора полягає у визначенні: наявності, автентичності та правильності договору; достовірність і обґрунтованість розрахунків з покупцями, а також дотримання строків позовної давності.

При перевірці виконання договорів аудитор повинен визнати наявність обов'язкових вимог: місце укладання договору, найменування постачальника та одержувача, загальна сума договору згідно з прейскурантом, умови

поставки, терміни оплати, підтвердження доставки, кількість і якість товару та обставини непереборної сили.[23]

Аудит доходів споживачів і постачальників передбачає оцінку:

ймовірність резерву під невизначені борги;

- правомірність списання боргів підприємства;

- точно визначити ступінь відповідальності тих, хто причетний до будь-якого з цих інцидентів;

- відображення бухгалтерської інформації щодо списання заборгованості.

Аудитор повинен з'ясувати, чи проводиться інвентаризація розрахунків з дебіторами, і за необхідності провести зустрічну звірку розрахунків з ними, яку слід вважати проміжним актом.

За наявності накладних, строк позовної давності за якими минув, визначити правомірність списання зазначених сум за рішенням адміністрації для оприбуткування цих сум та правомірність процедури.

Списання боргів:

- прийняття цього як неможливого;

- виписка виконавчих документів суду.

Аудитор повинен визнати, що процес списання заборгованості за фінансовою звітністю не є точним анулюванням. Заборгованість обліковується на балансі протягом визначеного законодавством України періоду з моменту списання для вжиття фінансових заходів щодо стягнення заборгованості у разі виявлення боржника або зміни його фінансового стану.

Висновки до другого розділу.

Підприємство є юридичною особою, яка веде оперативний, фінансовий та статистичний облік і звітність згідно з протоколом, встановленим чинним законодавством України.

Основну відповідальність за використання землі несуть території з родючими чорноземними ґрунтами. Загальна площа земель 6824 га. На даний час ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» займається переважно виробництвом продукції сільського господарства та тваринництва (ВРХ, свиней).

Це дає змогу зрозуміти, що найбільшу питому вагу в загальній товарності продукції займає насіння соняшнику, яке становить 38,7% від загальної товарності. Проте озима пшениця та продукція тваринництва також вносять значний внесок у загальну композицію. Коефіцієнт спеціалізації більше 0,85 свідчить про глибоку спеціалізацію підприємства.

Розглянувши природні та господарські особливості господарства, можна стверджувати, що ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» входить до передової групи господарств району. Проте компанія зараз переживає нелегкі часи, про що свідчать економічні показники. Всю роботу з бухгалтерської документації доручено головному відділу бухгалтерії.

Основними споживачами продукції масового виробництва в галузях сільського господарства є хлібозаводи, молокозаводи, м'ясокомбінати, цукрові заводи, маслозаводи та інші підприємства з переробки харчових продуктів. Останнім часом набула популярності практика реалізації сільськогосподарської продукції через товарні біржі, аукціони та оптові ринки.

Аналітичний облік операцій з клієнтами та замовниками ведеться по кожному клієнту, інформація про операцію заноситься на платіжний рахунок у складі аналітичного обліку «Розрахунки з клієнтами та замовниками».

Процес синтетичного обліку документується в журнальному ордері № 6 в. рік публікацій у порядку журналу № 6 с.-р. З кредиту рахунку 36 «Розрахунки з клієнтами та дебіторами» використано звітність. 6,6 с.- Опис року, що включає 36 «договорів зі споживачами та постачальниками». У відомості № 6.6 п.-р. має перелік усіх клієнтів протягом звітного періоду або

зобов'язань за попередні періоди. Кожна з них демонструє початок і кінець місячних сальдо, а також період дебету і кредиту в місці звітності.

Істина цього питання стає очевидною лише через комплексний огляд, який складається з інвентаризації, у всіх її різновидах. У зв'язку з цим аудитор повинен спочатку оцінити стан розрахунків, ознайомившись з інвентаризацією розрахункових товарів. Інвентаризація розрахунків полягає у відображенні фактичних сум на рахунках. В акті інвентаризації результатів розрахунків мають бути задокументовані рахунки інвентаризації грошових коштів та прострочених рахунків, а також безнадійної заборгованості. Ці види заборгованості мають виписку, в якій описується загальна заборгованість та нарахована сума, а також терміни та документація, яка повинна бути пов'язана з інвентаризацією розрахунків.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

3.1. Напрями вдосконалення обліку розрахунків з покупцями і замовниками

У ході економічних відносин і комерційних операцій інформація про стан зобов'язань компанії перед зовнішніми особами має вирішальне значення, оскільки зростання бізнесу є ознакою фінансової нестабільності всередині компанії.

У ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ» розрахунок сумнівного коефіцієнта здійснюється за методикою розрахунку резерву сумнівних боргів, яка базується на класифікації накладних. Обговоримо визначення резерву сумнівних боргів на основі питомої суми безнадійних боргів у чистому доході від реалізації як функції наступної оплати за допомогою таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Визначення коефіцієнту сумнівності за методом питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати	Сума дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, що визнана безнадійною	Коефіцієнт сумнівності
2020	9868	30,5	X
2021	9339	25	X
2022	16918	59,5	X
Разом	36125	125	125: 36125=0,0035

З цих таблиць видно, що безнадійна заборгованість у 2022 році зросла майже вдвічі порівняно з 2020 роком, майже на дві третини порівняно з 2021 роком, а це свідчить про погіршення корпоративної дисципліни на цьому місці.

Відрахування в резерв сумнівних боргів оцінено в сумі 2,63 тис. грн.(753,2×0,0035). Попри сумніви щодо залишку боргу, загальна вартість становить 3,1 млрд. грн.

Ми маємо намір визначити суму резерву, призначеного для сумнівних боргів, на основі того, як дебіторська заборгованість класифікується за умовами дефолту, пов'язаними з попередніми роками. Для розрахунку резерву сумнівної заборгованості на основі класифікації рахунків-фактур за умовами прострочення необхідно дослідити рахунки-фактури за попередні роки. Загальна сума сумнівної заборгованості становить 1,35 млрд грн, що до загального залишку боргу на 31 грудня 2022 року становить 1,46 млрд грн. Дані про прострочену дебіторську заборгованість компанії за період 2020/2022 наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Дебіторська заборгованість за термінами прострочення за попередні роки

Дата балансу	Сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн.			Заборгованість, що викликана безнадійною в наступному році, у складі сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на кінець попереднього року, тис. грн.		
	Термін прострочення					
	1-30 днів	31-60 днів	більше 61 дня	1-30 днів	31-60 днів	більше 61 дня
2020 рік	5,1	4,6	16,1	3,3	3,2	8,5
2021 рік	2,1	6,6	12,1	4,1	1,1	5,2
2022 рік	10,1	4,2	8,2	1,9	2,4	2,4
Разом	17,2	15,4	36,1	9,1	5,1	15,5

Дослідження ходу розрахунків за рахунок простроченої заборгованості показало, що у звітному році обсяг прострочених платежів покупцям та замовникам був вищим, ніж у 2020 році. боргу, це вказує на те, що значна частина боргу сумнівна. Безнадійна заборгованість у 2022 році очікується зменшення до 5,8 тис. грн, що на 4,2 тис. грн. менш популярний, ніж у 2020 році.

Визначимо резерв сумнівних боргів за допомогою таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок резерву сумнівних боргів

Термін прострочення	Коефіцієнт сумнівності	Сальдо сумнівної дебіторської заборгованості, тис. грн.	Резерв сумнівних боргів, грн.
1-30 днів	0,53	1,8	954
31-60 днів	0,3	2,0	600
Більше 61 дня	0,43	2,0	860
Разом	X		2414

З урахуванням загального резерву сумнівних боргів необхідно зарахувати ще 1064,0 грн. (2414,0 - 1350,0) з доплатою 24000 грн.: Д-т 944 «Сумнівна та безнадійна заборгованість» К-т 38 «Резерв сумнівної заборгованості» - 1064,0 грн. Кількість сумнівних боргів визначається класифікацією рахунків-фактур на дату балансу, потім ця кількість додається до суми резерву на ту ж дату.

На цьому підприємстві найбільший коефіцієнт невизначеності, пов'язаний із періодом затримки, становить понад 60 днів.

З метою підвищення дисципліни обліку та забезпечення своєчасної оплати поставленої продукції слід застосовувати дисконт при авансових платежах і різних видах довгострокової заборгованості: при продажу грошових знаків; кредит у банку для оплати зобов'язань, що перевищує сальдо коштів на його поточному рахунку, векселі.

Корпорація також повинна мати політику щодо угод зі споживачами та покупцями. У цій заяві продемонструйте таку інформацію щодо фінансів: суму заборгованості, суму заборгованості, яка виникла протягом періоду часу, що перевищує один рік, і умови заборгованості. Додатково продемонструйте інформацію щодо бухгалтерського обліку операцій з покупцями та замовниками, в якій є таблиця аналізу фінансового стану за моментом виникнення.

Постійне ведення зазначеної інформації дозволяє бухгалтеру оцінювати рахунки-фактури та негайно вживати заходів щодо ліквідації простроченої заборгованості. Аналіз проводиться відповідно до інформації, зібраної з внутрішніх звітів компанії, і призначений для використання Офісом.

Можливі такі пропозиції щодо вдосконалення розрахунків на підприємстві: формування засад кредитної політики та щодо умов кредитування; запис та аналіз інформації про клієнтів та їх фінанси; створення стандарту для оцінки фінансів боржників та визначення умов кредитування; забезпечення використання сучасних методів збору доходів на підприємстві; розрахунок цільового резерву сумнівної виручки; створення системи збору доходів; та підтримка системи погашення доходів.

3.2. Напрями удосконалення аудиту розрахунків з покупцями і замовниками

Сьогодні стрімкий розвиток аналітичних систем і комп'ютерів знаходиться на пізній стадії, в результаті керівництво підприємства все більше стурбоване ефективністю цих пристроїв у порівнянні з Excel.

Сьогодні на ринку представлено багато нових розробок такого типу, але їх передбачуваний користувач повинен прикласти серйозну роботу для вибору програмного продукту, який йому найбільше підходить. Перелік

критеріїв для порівняння не повинен бути надто великим, але, тим не менш, він повинен містити всі важливі атрибути систем. Сучасна практика фінансового аналізу передбачає дві функціональні складові: базові можливості системи та методи нарощування базових можливостей.

Перший блок, який називається «базовим», однаково важливий як для досвідчених фінансових аналітиків, так і для тих, хто тільки починає займатися цією професією. Він охоплює найважливіші аспекти фінансового аналізу, які вже доступні: автоматичне вилучення даних і експорт результатів, експрес-аналіз і детальний аналіз результатів за допомогою стандартних фінансових показників.

Атрибути системи, які складають другий блок, відповідають за її здатність рости і змінюватися більш детально, ніж нормативно, відповідно до вимог користувача. Насамперед це важливо для фахівців у сфері фінансового аналізу. У результаті всі серйозні економічні програми мають інструменти, за допомогою яких можна нарощувати систему.

Для аналізу розглянуто три приклади розробки фінансового аналізу – «ІНЕК:АФСП», «Аудит Експерт» 4 та «Абфі-Підприємство» [8].

Фінансовий аналіз базується на даних стандартних бухгалтерських звітів компаній, ці програми дозволяють вводити дані вручну. Однак для багатьох користувачів найважливішим атрибутом є можливість імпортувати дані з бухгалтерських програм.

Програму ABFI разом із відповідними інструментами можна запрограмувати на завантаження інформації в різних форматах. TXT *. Однак таке розташування досить складне.

Усі програми пропонують вам можливість конвертувати дані української фінансової звітності за різні періоди часу в єдине числове значення. Без цієї функції проведення порівняльного аналізу було марним через часті зміни методів звітності. Подібність даних можна підвищити шляхом переоцінки деяких фінансових показників. Єдина програма, яка

дозволяє повністю переоцінити свій фінансовий стан, це «ЕкспертАудит» 4. Це полегшує індивідуалізацію поправочних коефіцієнтів для кожної статті.

ABFI та «Експерт-Аудит» 4. дозволяє використовувати різноманітні попередні методи аналізу, рекомендовані державними органами та визнаними недержавними фінансовими установами. ABFI може розрахувати вартість усіх чистих активів, а також ймовірність банкрутства.

Цей потенціал для порівняння фінансових показників зі стандартами включено в AFSP і процес «Експертний аудит». Списки значень і рекомендовані діапазони включені в програму.

Менеджер компанії зазвичай намагається «передбачити» майбутнє. Це пояснюється тим, що експерти передбачили значення фінансових показників на кілька наступних періодів.

«Експертний аудит» 4 аналітичні системи, ось що означає термін «аудит», який здійснює моніторинг, оцінку та діагностику фінансового стану компанії.

Система «Експерт-Аудит» 4 дозволяє керівникам компанії спостерігати з точки зору органів управління, бюджету, кредиторів та акціонерів, а також проводити внутрішній фінансовий аналіз. Первинна інформація щодо виконання запланованих аналітичних звітів організації, включаючи фінансовий звіт і баланс. Щоб завершити аналіз, «Audit Expert» надає можливість використовувати додаткову інформацію, доступну через компонент інформації про майно та заборгованість, використання доходів та іншої облікової інформації, обслуговування та формат таблиць, які можна визначити за ви.

Курс «Експертний аудит» оновлює інформацію щодо звіту про фінансові результати, бухгалтерського балансу та аналітичних таблиць. Ця система полегшує переоцінку активів і пасивів і передачу даних у більш стабільну валюту. Інформація, отримана з аналітичних таблиць, використовується для проведення факторного аналізу прибутковості капіталу, оцінки ризику втрати ліквідності, розрахунку фінансових

коефіцієнтів, проведення аналізу беззбитковості та оцінки структури балансу та вартості чистих активів.

Результати аналізу програмного продукту сприяють отриманню кваліфікованої оцінки фінансового стану організації. Проведений аналіз свідчить про те, що «Експерт-Аудит» надає можливість створювати звіти, які містять необхідні графіки та таблиці, що демонструють зміну основних показників.

«Існують» наступні варіанти використання системи «Експертний аудит» для проведення фінансового аналізу організацій:

- проводити експрес-оцінку фінансового стану в короткостроковій перспективі, розраховувати показники ділової активності, фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості;

- оцінити тривалість критичних значень за допомогою фінансових показників для створення прогнозу;

- для визначення ймовірності втрати ліквідності, якості активів організації та банкрутства проводиться аналіз балансу.

- оцінити кредитоспроможність контрагента: як кредитоспроможність контрагента по відношенню до товарної складової кредиту та власних позицій Банку;

- перевірити виконання нормативних актів контролюючими органами.

- провести комплексне дослідження на основі синтетичних рахунків балансу.

- виявити потенційні сценарії подальшого розвитку організації шляхом створення матриці фінансової стратегії.

- щоб створити власні методи аналізу, вони повинні спочатку описати початкові форми та підсумкові аналітичні таблиці, вони також повинні створити та розрахувати додаткові фінансові метрики.

- визначити надійність ваших контрагентів: продавців чи покупців.

- порівняти стандарти та показники організації зі стандартами та показниками інших компаній у тій же галузі.

Система аудиторської роботи називається системою «Аудит Експерт» 4, ця система має три етапи.

1. Заповнення оригіналів форм бухгалтерської звітності.
2. Повний аналіз фінансового стану компанії.
3. Процес звітності за результатами. Основним принципом роботи системи є перетворення вихідної фінансової інформації в аналітичні таблиці, що відповідають вимогам Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

«Експерт Аудит» 4 — це єдина система, яка може не тільки аналізувати фінансову звітність, а й проводити попередню оцінку балансу на основі опису активів і пасивів, характерних для підприємства, що підвищує достовірність результатів, і в деяких випадках є єдиним життєздатним методом аналізу фінансової звітності.

Типова процедура роботи з програмою «Експертний аудит» така:

- створення аудиту;
- вхідна інформація з типових фінансових звітів підприємства.
- описати специфіку власності підприємства, в тому числі коефіцієнт варіації;
- математика;
- за допомогою аналітичних графіків і таблиць фінансових показників оцінюється стан фінансів підприємства.

Повний пакет «Експерт Аудит» 4 включає наступні послуги:

- дискети;
- електронний код безпеки;
- керівництво користувача;
- ліцензійний договір».[41]

Створення спеціалізованих висновків на основі аналізу виконання програми AFSP та процесу «Експертний аудит» 4. Якщо експертна думка полягає в тому, що AFSP є набором таблиць з додатковими коментарями або без них, експерт-аудитор 4 думки також супроводжуються графіками та діаграмами, що полегшує ідентифікацію індикаторів проблеми.

Звіт AFSP обмежується вибором таблиць і друком їх у Word. У звітності ABFI інформація виражається в таблицях Excel, які потім використовуються для створення необхідних візуалізацій.

Для спеціаліста з аудиту ступінь конкретності звіту вирішує користувач.

Усі розглянуті програмні продукти сприяють передачі результатів із програм MS Office.

Що стосується розширення базових можливостей експерта з аудиту, то 4 і ABFI мають суттєву перевагу перед програмою AFSP, яка повністю закрита, і тільки розробник може змінювати склад алгоритмів, які в ній використовуються.

«Експертний аудит» 4 та ABFI, що дозволяє користувачеві створювати нові форми введення та реалізовувати власні методи аналізу, опис алгоритмів, що використовуються в цих показниках, міститься в описі.

Можливість порівняти фінансову вартість компанії з офіційною бухгалтерською документацією інших компаній сприяє програма «Експертний аудит». Крім того, ABFI та «Експертний аудит» дозволять вам створити власний метод рейтингу, а також «Експертний аудит» і спеціальний критерій на основі показників, які використовуються в цій програмі фінансового аудиту.

Таким чином, фундаментальні можливості розглянутого ПЗ фінансового аналізу в цілому схожі. Однак ABFI не в змозі конкурувати з двома іншими програмами через відсутність попередньо встановлених методів аналізу та інтерпретації показників, ці попередньо встановлені методи, як видається, не мають необхідного ступеня регулювання, що, мабуть, спричиняє відсутність інтерес до програми з боку державних органів та бізнесу.

Висновки до третього розділу.

Коефіцієнт сумнівності визначається за методикою розрахунку резерву сумнівних боргів на основі класифікації рахунків-фактур.

Ми маємо намір визначити суму резерву, призначеного для сумнівних боргів, на основі того, як дебіторська заборгованість класифікується за умовами дефолту, пов'язаними з попередніми роками. Для розрахунку резерву сумнівної заборгованості на основі класифікації рахунків-фактур за умовами прострочення необхідно дослідити рахунки-фактури за попередні роки. Загальна сума сумнівної заборгованості становить 1,35 млрд грн, що до загального залишку боргу на 31 грудня 2022 року становить 1,46 млрд грн.

Дослідження ходу розрахунків за рахунок простроченої заборгованості показало, що у звітному році обсяг прострочених платежів покупцям та замовникам був вищим, ніж у 2020 році. боргу, це вказує на те, що значна частина боргу сумнівна. Безнадійна заборгованість у 2022 році очікується зменшення до 5,8 тис. грн, що на 4,2 тис. грн. менше в 2020 році.

На цьому підприємстві найбільший коефіцієнт невизначеності, пов'язаний із періодом затримки, становить понад 60 днів.

З метою підвищення дисципліни обліку та забезпечення своєчасної оплати поставленої продукції слід застосовувати дисконт при авансових платежах і різних видах довгострокової заборгованості: при продажу грошових знаків; кредит у банку для оплати зобов'язань, що перевищує сальдо коштів на його поточному рахунку, векселі.

Система аудиторської роботи називається системою «Аудит Експерт» 4, ця система має три етапи.

1. Заповнення оригіналів форм бухгалтерської звітності.
2. Повний аналіз фінансового стану компанії.
3. Процес звітності за результатами. Основним принципом роботи системи є перетворення вихідної фінансової інформації в аналітичні таблиці, що відповідають вимогам Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

«Експерт Аудит» 4 — це єдина система, яка може не тільки аналізувати фінансову звітність, а й проводити попередню оцінку балансу на основі опису активів і пасивів, характерних для підприємства, що підвищує достовірність результатів, і в деяких випадках є єдиним життєздатним методом аналізу фінансової звітності.

«Експертний аудит» 4 та АБФІ, що дозволяє користувачеві створювати нові форми введення та реалізовувати власні методи аналізу, опис алгоритмів, що використовуються в цих показниках, міститься в описі.

Можливість порівняти фінансову вартість компанії з офіційною бухгалтерською документацією інших компаній сприяє програма «Експертний аудит». Крім того, АБФІ та «Експертний аудит» дозволять вам створити власний метод рейтингу, а також «Експертний аудит» і спеціальний критерій на основі показників, які використовуються в цій програмі фінансового аудиту.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Ефективне управління фінансами підприємства в першу чергу залежить від організованого обліку та аудиту.

1. Системні принципи обліку інформації про рахунки-фактури та розкриття її у фінансовій звітності впливають із П(С)БО 10 «Рахунки-фактури». Основоположних принципів П(С)БО 10 дотримуються всі компанії, крім тих, що займаються бюджетуванням. Кредиторська заборгованість вважається активом, якщо можна оцінити загальну вартість компанії, а суму до сплати легко розрахувати.

2. Розслідування проводилось за матеріалами ФГ "ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ". Підприємство є офіційною організацією, яка здійснює практичний, фінансовий і статистичний облік і звітність відповідно до законодавства України.

Основною площею землі був куточок чорнозему, який був родючим. Загальна площа земель 6824,0 га. На даний час підприємство «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВ» займається переважно виробництвом зернових культур та випасом тварин.

Кожного року дохід на одного працівника різний, найбільший дохід отримано у 2020 році, у 2022 році в порівнянні з базовим роком дохід зменшився на 35,8 відсотка, що свідчить про неефективність менеджменту на підприємстві. Прогнозований рівень рентабельності у 2022 році нижчий від рівня 2019 року на 9,3 с. Через зменшення доходу, пов'язаного з прибутком компанії, це призводить до зниження прибутковості. Проте є і позитивні зрушення, знизилася собівартість продукції, що призвело до зниження собівартості на 6%.

3. Процес обліку платежів і покупок споживачів має вирішальне значення для діяльності компанії і повинен проводитися з обережністю щодо організації діяльності компанії. Організований облік розрахунків із

споживачами та покупцями зменшить обсяг заборгованості та підвищить фінансову стійкість ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВ».

4. Процес синтетичного обліку, визнання та оцінки рахунків-фактур узгоджується з чинними правовими стандартами. Розслідування внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами у ФГ «ЛІВЕРПУЛЬ» показало, що для забезпечення ефективності діяльності підприємства необхідно проводити постійний внутрішній аудит дебіторської заборгованості.

З метою вдосконалення та вдосконалення обліку та аудиту операцій між покупцями та клієнтами в економіці ми пропонуємо:

1. ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВ» застосовує методику розрахунку резерву сумнівних боргів на основі класифікації рахунків-фактур.

2. У бухгалтерському обліку резерв сумнівних боргів документується в розділі 3 "Облік розрахунків, довгострокових і поточних зобов'язань" у частині першій "Облік розрахунків за товари, послуги, інші зобов'язання, а також резерви". щодо сумнівних зобов'язань. Сума, зарезервована для сумнівної заборгованості поточного доходу від продукції, послуг і загальної заборгованості на кінець звітного періоду, задокументована у другому розділі документації активу.1.

3. Під час перевірки закупівель у покупців і замовників перевіряється, чи виконані договори на поставку продукції, або при неправильній даті оплати перевіряється продукція, яку отримав покупець. Переконайтеся, що рахунки-фактури покупця точні та повні. Для цього проводяться інвентаризаційні оціночні розрахунки.

4. Для підвищення ступеня платіжної дисципліни на підприємстві можуть бути запропоновані: створення засад щодо кредитної політики та умов кредитування; систематичний і детальний аналіз інформації про клієнтів та їх контрагентів на підприємстві; розробка стандартів оцінки платоспроможності боржників та визначення умов; використання сучасних методів збору доходів на підприємстві; розрахунок цільового резерву

сумнівних боргів; створення системи своєчасного збору доходів; контроль доходів; розробка процедур своєчасного погашення виручки.

Таким чином, практичне застосування запропонованих шляхів у сфері обліку та аудиту розрахунків з боргами призведе до суттєвого підвищення ефективності роботи ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВ», а саме у сфері обліку дебіторської заборгованості. Зважаючи на важливість організації обліку та аудиту дебіторів в ефективності діяльності будь-якої організації та форми власності, це важливо. Результати цього процесу безпосередньо впливають на фінансову спроможність компанії, податкову базу підприємства, планування доходів і витрат, створення пріоритетів, які відповідають ринку, прибутковість і стабільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва Г. І. Економічний аналіз : навч. посіб. / Г. І. Андрєєва. – К. : Знання, 2010. – с.257.
2. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємств : навч. посіб. / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – К. : Либідь, 2010. – с. 312.
3. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2008. – № 12. – с. 24-36.
4. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М.Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2011. – с. 592.
5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність : навч. посіб. для студентів вузів. / проф. Ф.Ф. Бутинець, доц. Н. М. Малога. – Житомир : ЖІТІ, 2010. – с. 480.
6. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2010. – с. 591.
7. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. / ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. – Житомир : ЖІТІ, 2010. – с. 608.
8. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 52. – с. 41-45.
9. Головін С. Дискусійні питання розрахунку резерву сумнівних боргів / С. Головін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 5. – с. 3-8.
10. Горбачова О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // Торгівля і ринок. – 2010. – № 30. – Т.2. – с. 392-399.

11. Добровольська О.В. Сучасна система організації контролю за дебіторською заборгованістю підприємств / О. В. Добровольська // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1. – с. 5-11.
12. Жолобчук Т. Як визначити сумнівний борг / Т. Жолобчук // Дебет-Кредит. – 2011. – № 28. – с. 27-29.
13. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
14. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996 – ХІV [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
15. Ільяшенко Н. С. Значення класифікації в управлінні дебіторською заборгованістю на підприємстві. [Електронний ресурс] / Н. С. Ільяшенко // Економічний простір. – 2013. – № 27. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_27/Stati/27PDF.pdf.
16. Карбовник А. М. Деякі аспекти управління дебіторською заборгованістю та їх вплив на джерела формування оборотних активів / А. М. Карбовник // Фінанси України. – 2010. – № 9. – с. 92-97.
17. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – К. : ЦУЛ, 2010. – с. 469.
18. Ключ Ю. І. Удосконалення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості / Ю. І. Ключ, С. Ф. Сімінін, Ю. В. Дзюба // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – 2013. – № 8 (162). – Ч. 1. – с. 107-113.
19. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / М. Я. Коробов. – К. : Товариство «Знання», 2010. – с. 305.

20. Костюченко В. Облік дебіторської заборгованості / В. Костюченко, Г. Шаповалова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 7. – с. 2-9.

21. Кравченко О. В. Проблемні питання розрахунку сумнівних боргів / О. В. Кравченко // Вісник Сумського Національного аграрного університету. – 2012. – № 1 (16). – с. 58-62.

22. Кравченко М.В. Суть та види дебіторської заборгованості / М.В. Кравченко, Я.С. Колеснік // Молоді науковці – аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень 01-03 березня 2017 р. – Дніпро: ДДАЕУ, 2017. – С. 35-36.

23. Нетыкша О. Операционный аудит: понятие, функции, практика осуществления на предприятиях / О. Нетыкша // Бухгалтерский учет и аудит. – 2011. – № 5. – С. 53-57.

24. НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

25. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств: навч. посіб. / Г.Є. Павлова, О.В. Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – с. 67.

26. Петрик О. Аудит дебіторської заборгованості відповідно до національних нормативів аудиту та П(С)БО / О. Петрик // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 7. – с. 10-19.

27. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> – Офіційний сайт Верховної Ради України.

28. П(С)БО №10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

29. П(С)БО №11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

30. П(С)БО №13 «Фінансові інструменти», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

31. Приходько І.П. Фінансовий облік 1 : навч. посіб. [слайд-конспект] / П.Й. Атамас, О.П. Атамас, Г.Є. Павлова, І.П. Приходько. – Дніпропетровськ: Університет Альфреда Нобеля, 2021. – 200 с.

32. Савлук М.І. Вступ до банківської справи: навч. посіб. / М.І. Савлук. – К.: Лібра, 2020. – 344 с.

33. Типове положення про службу охорони праці НПАОП 0.00-4.35-04 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>.

34. Харченко В.І. Безготівкові розрахунки в господарському обороті України // Вісник Національного банку України. – 2010. – №3 – С. 24-26.

ДОДАТКИ

Додаток А

Склад і структура товарної продукції ФГ «ЛИТВИН ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ»

Галузь і вид продукції	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022р. у % до 2020 р.
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	%
Соя	709	3,22	0	0	0	0	-
Озима пшениця	7770	35,3	6982	31,4	869	5,6	11,2
Озимий ячмінь	503	2,3	873	3,9	1230	8,3	244,5
Ярий ячмінь	1212	5,5	625	2,8	221	1,5	18,2
Горох	220	1,0	246	1,1	248	1,7	112,7
Насіння соняшника	8535	38,7	10530	47,3	10294	69,4	121,0
Кукурудза на зерно	0	0	379	1,7	559	3,8	-
Ріпак озимий	1081	4,9	1393	6,3	752	5,0	69,6
Всього по рослинництву	20030	90,9	21028	94,4	14173	95,6	70,8
Приріст живої маси ВРХ	81,5	0,37	46,6	0,2	23,3	0,2	28,6
Приріст живої маси свиней	1719,2	7,8	929,6	4,2	369,3	2,6	21,5
Всього по тваринництву	1800,7	8,2	976,2	4,4	392,6	2,6	21,8
Реалізація іншої продукції, робіт і послуг	206	0,9	260	1,2	265	1,8	128,6
Всього по підприємству	22036,7	100,0	22264,2	100,0	14830,6	100,0	67,3
Коефіцієнт спеціалізації	0,83		0,88		0,89		-

Додаток Б

Тест внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками

№ п/п	Процедури аудиту	Варіанти відповіді		Примітки
		так	ні	
1	Чи своєчасно оформляються документи на відвантаження товарів, робіт, послуг			
2	Чи на всю відвантажену продукцію виписано та відіслано рахунки отримувачам			
3	Чи відповідає рівень теоретичної і практичної підготовки спеціаліста, який закріплений за ділянкою роботи з ведення обліку розрахунків з покупцями та замовниками			мають вищу освіту
4	Чи правильно оформлюється первинна документація при веденні розрахунків з організаціями			
5	Чи відповідає вимогам комп'ютерний облік з ведення розрахунків з організаціями			
6	Чи налагоджена перевірка виписок банку особами, які не пов'язані з веденням обліку розрахунків з покупцями та замовниками			
7	Чи звіряються дані синтетичного обліку з даними аналітичного обліку			
8	Чи робиться раптова перевірка реєстрації вантажів, які відправлені на адресу отримувача			
9	Чи своєчасно розробляються виписки банку			
10	Чи своєчасно накопичуються та групуються в регістрах бухгалтерського обліку покупці та замовники			